(ZEITUNGSDRUCKSACHE) Ч. 22. 30. травня 1943 Рік I.

ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ

РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. Тел. 104-81.
АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-39.

ТИЖНЕВИК
„Cholmer Land" Wochenausgabe
SCHRIFTLEITUNG: Krakau, Orzeszkowagasse 7. — Fernruf 104-81
VERWALTUNG: Reichsstrasse 34. — Fernruf 230-39, 146-42

ПЕРЕДПЛАТА:
Чвертьрічно — 3.50 зл.
піврічно . . . 7.— зл.
Ціна прим. 30 сот.

Число охотників постійно зростає

В акцію формування Стрілецької Дивізії „Галичина" включилися вже й усі наші землі на захід від Сяну— Посяння і Лемківщина. Тоді, коли в Галичині від тижнів працюють вже лікарські комісії, переглядаючи сотні й тисячі зголошених охотників — на Лемківщині доперва почалася недавно підготова до переведення цеї важливої акції. В сяніцькій області ця акція найшла вже в перших днях живий відгомін. У зборах в Сяноці, Ліску, Устриках дол., Балигороді, Лютовиськах і ін. брали численну участь старші і молодь, виявляючи належне розуміння потреб хвилини й готовість виконати свій обов'язок у цих великих змаганнях, в яких рішається доля Европи і нашого народу. Знов же в Ярославщині зголосилося вже так само багато охотників, як і в найкращих повітах Східної Галичини.

НА ПЕРШИХ МІСЦЯХ

До 21. 5. Львівська округа виказує найбільше прийнятих добровольців у Дивізію серед 17-и округ дистриктів Галичина і Краків. Це свідчить про великий наплив нових зголошень в останньому часі і про високий рівень здоров'я цієї округи.

На другому місці стоїть Коломия, що веде все ще перед у краю числом зголошених добровольців.

Третє місце за числом зголошених добровольців займає Станиславівщина. Число повинно ще сильно зрости, бо зголошення у цій окрузі відбуваються в той спосіб, що набірна комісія об'їздить одну волость за другою і тут же на місці переводить вписи — зголошення.

„БО ПОРА ЦЕ ВЕЛИКАЯ Є!.."

Неділю 23. 5. відбулося в **Криниці**, в осередку західної Лемківщини, велике свято з нагоди проголошення набору охотників до Стрілецької Дивізії Галичина. На це свято прибули українці і з найдальше на захід положених наших сіл, в тому в найбільшому числі з Шляхтови. Підчас свята промовляли до зібраних окружний староста д-р Бут, полк. Стефанів, та відпоручник УЦК і Військової Управи ред. Волинець.

Окружний староста казав, між іншими: Ви знаєте, кілько ваших братів через большевиків потерпіло смерть, кілько їх заслано в безвісті. **Тепер маєте змогу зі зброєю в руках рам'я-об-рам'я з німецьким і союзним жовніром боротися проти найбільшого спільного ворога — большевиків. Свою промову закінчив окр. староста надією що українці Лемківщини тепер і в будучині виконуватимуть свої обов'язки совісно, як дотепер, і додадуть свій причинок до кінцевої перемоги над ворогом.**

Пригадуючи приявним слова пі-

(Докінчення на 2. стор.)

ОГЛЯД ВОЄННИХ І ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

Військову офензиву на фронтах дуже часто підготовляє політичний наступ. Поки прийде до боєвих дій на світових побоєвищах, ворог намагається не тільки устійнити якусь спільну воєнну програму, але також старається різними політичними заходами зміцнити своє становище. З тією метою голова англійського уряду В. Черчіль їздив до Америки й з тією ж ціллю большевики на домагання англійців та американців заявили розв'язання ІІІ-го Комуністичного Інтернаціоналу, що досі був об'єднанням комуністичних партій усіх країв. У той спосіб Англія та Америка хоче вмовити наївним людям, що большевики вже покинули думку про світову революцію й що тому немає в тому нічого злого, коли вони братаються-єднаються з проводирами червоного Кремля.

Тиша на східному фронті

На східному фронті далі панувала розмірна тиша, яку тут її там переривали місцеві боєві дії меншого або більшого значіння. Загально—німецькі частини використовували цю перерву у важких боях на те, щоб наладнати шляхи, зміцнити або побудувати нові оборонні становища й щоб запевнити собі для майбутніх боїв правильні доставки. Крім того ішли також бої, але їх мета була або в тому, щоб відбити ворожі наступи, або щоб вирівняти й поправити терен. Побіч того в запіллі відбувалися дії для винищення ворожих банд по лісах. Окрему сторінку займає діяльність летунства, що переводило стежну діяльність й нищило ворожі доставки та комунікаційні шляхи.

Найважчі оборонні бої знову відбувалися на кубанському мостовому причілку, де большевики мали великі втрати в людях і матеріялі. Крім того ворог без успішно намагався атакувати також і над Дінцем в околиці Ізюму, Лисичанська і Сухеничі. У всіх тих атаках брало участь летунство й повзи. Також і тут ворог потерпів великі й криваві втрати. Врешті в районі Нових Луків німецькі війська переводили власні успішні наступи, що закінчилися знищенням ворожих становищ, та ворожими втратами в людях і матеріялі. Врешті в запіллі середньої частини східного фронту знищено 15 таборів, озброєних большевицьких банд.

Ворожі втрати в Північній Африці

Тепер, коли вже закінчилися боєві дії в Тунісі, можна бодай приблизно обчислити величину ворожих втрат. Заступник голови англійського уряду Етлі заявив в англійському парляменті, що англійці та американці втратили в Північній Африці 220.000 людей. Та як подають італійці ворог утратив в Африці 500.000 людей, коли взяти під увагу ворожі збройні сили з поодиноких англійських домінії як Південна Африка, Індія, Австралія, Нова Зеляндія і Канада.

Від 10. 6. 1940. р. до 13. 5. ц. р. ворог утратив у Північній Африці 68.904 полонених, 5.833 повзів, 1524 різних гармат, 5.730 літаків при чому існує правдоподібність, що пропало ще 2.000 ворожних летунських машин, 32 кружляки, 3 помічні кружляки, 40 нищильників, 88 підводних човнів, 7 менших помічних кораблів і загалом 1 міліон 137000 тон торговельного тонажу.

З нагоди закінчення герсійських боїв у Тунісі 13. 5. ц. р. шеф італійського генерального штабу ген. Россі видав денний наказ до армії, в якому зазначив, що 1-ша італійська армія була примушена припинити боротьбу не ворожою силою, але долею тобто труднощами достав.

На морі й в повітрі

На морях продовжується завзята боротьба між німецькими підводними човнами й ворожими довозовими кораблями. Минулого тижня ворог утратив на Північному Атлантику 8 кораблів загальної містоти 51.000 тон. Між ними був один великий корабель-холодільня, що віз м'ясо до Англії.

Вороже тобто англійське та американське летунство продовжувало свої наступи на відкриті міста західніх зайнятих просторів, західної і північної Німеччини та першусього південної Італії. Ворожі бомби спричинили шкоди в мешкальних будинках і втрати між цивільним населенням у французькому місті Бордо, у німецьких містах Фленсбурґ, Вільгельмсгафен й Емзен та в 2 водних гребілях, в італійських містах на Сицилії й Сардинії. Підчас усіх тих налетів ворог потерпів ве-

Живім українським розумом!

Щойно під кінець третього року війни з большевиками українці Галичини здобули право взяти зброю в руки і прийняти чинну участь у збройній боротьбі. У своїй масі наш нарід зрозумів вагу моменту, не пропустив великої, може неповторної, нагоди і посвідчив високий рівень своєї свідомости масовим напливом добровольців до набірних комісій.

Коли українці підтримують справу творення Галицької дивізії і вступають до неї, вони роблять це свідомо, керуючись своїм українським розумом, маючи на оці добро свого народу. Отже не диво, що питання, чему українці мають вступати до дивізії, чому цього вимагає від них український національний обовязок, було в найрізніших українських кругах дуже докладно і сумлінно продумане та обговорене. То тут, то там з'являлися питання і сумніви, над якими ніхто не переходив легковажно до денного порядку. Навпаки, ці сумніви сумлінно зважено, що вони не можуть звільнити українців від обов'язку підтримувати справу творення дивізії та вступати до неї.

Це дуже добре, що українці йдуть до дивізії не підо впливом якогось сліпого захоплення, а після зрілої постанови, як справді політично зрілий нарід.

Але не тільки український розум працював над справою дивізії, і не тільки розум німецький. Знайшлися ще й інші люди, зпоміж давних наших нібито „приятелів" та „опікунів", які справу творення української військової частини прийняли дуже близько до серця. Це ті наші „приятелі", які колись щиро сумували і люто казилися з приводу кожного нового вияву скріплення української сили. Це ті, яким суму й болю завдала колись кожна нова читальня „Просвіти", кожна українська кооператива. Ті, що не могли колись знести існування у Львові спортової площі Сокола-Батька, бо не хотіли, щоб українська молодь гартувала фізичну силу і зручність, щоб вона звикала маршувати в рядах. Не диво, що тепер дехто з цих людей скаже від злоби, бачучи, що українська молодь хоче взяти в руки зброю і навчитись нею орудувати.

Ці люди не мають вже до своєї розпорядимости тих могутніх засобів, які мали давніше. Залишилася їм єдина зброя: вигострений лукавий язик, що вміє, в залежности від потреби, і підсолоджуватись та прими-

ОГЛЯД ПОДІЇ (Док. з 1. стор.)

лікі втрати в летунських машинах. Підчас атаки на Бордо ворог утратив 17 здебільша кількамоторових літаків, підчас налетів на Фленсбурґ 14 чотиромоторових машин а підчас налету на Вільгельмсгафен і Емден 17 чотиромоторових бомбовиків. Таксамо високі були ворожі втрати і на Сицилії та Сардинії.

У відплату за ворожі летунські атаки німецьке летунство 5 разів атакувало військові об'єкти в околиці Лондону й в ньому самому, у портовому місті Харсіф й на південному побережжі Англії. Далі німецькі та італійські летуни бомбардували пристані в Альжирі й Туніс.

Саме тими днями німецька протилетунська артилерія зістрілила від початку війни 10 тисяч ворожих літаків.

Алеути, Китай, Аракан

На Далекому Сході японці воюють на Алеутах цебто на острові Ату, в Китаю й в околиці Аракану тобто в західній частині Бурми.

На острові Ату японці бороняться дуже завзято перед ворогом, що має велику чисельну перевагу. Японці бороняться у східній частині острова, американці висідають і наступають в його північній й південний частині. Останніми днями американці мали на острові Ату силу одної дивізії тобто 20—25.000 людей. Японські військові круги подали, що 14. і 15. 5. американці двічі вжили отруйного газу.

Вдатно розвиваються японські боєві дії в китайських провінціях Гонан, Шантун і Шансі. До японців перейшов китайський генерал Лян, що проводив 24. китайською армією. Він привів зі собою 70.000 війська.

В західній Бурмі японці зайняли місто Мавнґдав й таким способом знищили англійський випадовий клин на Акіяб. Тепер японський удар загрожує індійським кордонам.

Японія потерпіла болючу втрату: в летунському бою згинув головний командант Японської фльоти адмірал Ямамото. Покійний вславився був відразу на початку війни з Америкою та Англією, коли японські морські сили завдали важкі удари ворожій фльоті у Пірль-Габер і коло Маляйського півострову. Ямамото згинув геройською смертю ще в квітні ц. р. На вістку про його смерть японський цісар відзначив покійного ранґою великого адмірала і наказав улаштувати йому державний похорон, що буває дуже рідко в Японії. Наслідником пок. Ямамото став адмірал Коґа

4-ті роковини німецько-італійського пакту

23. 5. ц. р. пройшли 4-ті роковини підписання німецько-італійського пакту про приязнь і союз. З тієї нагоди Фюрер, італійський король і цісар та Дуче обмінялися святочними телеграмами. Такими ж телеграмами обмінялися також німецький мін. зак. справ фон Рібентроп, Дуче й його заступник на становищі мін. зак. справ Бастіяніні. З тієї ж нагоди відбулися в Берліні святочні сходини високих урядовців міністерства закордонних справ та італійської амбасади.

Минулого тижня державний підсекретар Бастіяніні виголосив перед сенатською комісією для справ заграничної політики промову, в якій з'ясував італійську закордонну політику. Він зазначив, що сучасна війна, викликана самолюбством багатих народів, що не хотіли взяти під увагу життєвих потреб інших. Заповідаючи вперту боротьбу аж до повної перемоги, Бастіяніні підкреслив, що великодержави осі змагаються за новий кращий лад, що пошанує особовість і життєві права народів

Черчіль у Злучених Державах Північної Америки

Щойно тепер виходить на світло денне вже те, про що Черчіль нараджувався з Рузвелтом у Вашінґтоні. Отже наперед Черчіль і Рузвелт старалися дійти до якоїсь однозгідности у воєнних плянах. Не було це легко, бо англійці вважали, що першусього треба вдарити на Німеччину й загалом на Европу. Знову ж американці бачили потребу звернути всі свої зусилля проти Японії. Після довгих нарад і балачок Черчіль мусів прийняти, становище Рузвелта. Тому, коли Черчіль пізніше промовляв перед американським конґресом і обома об'єднаними палатами парляменту — він зазначив, що Европа не є найважнішим побоєвищем для Англії та Америки. Далі Черчіль згадав у своїй промові, що Англія та Америка спільно загрожені. Англія потерпіла на Маляйському півострові й в Сінґапурі найбільші свої невдачі. Крім того Англія втратила від початку союзу з Америкою двічі стільки кораблів, що вони. Німецькі підводні човни далі є головною загрозою Англії й Злучених Держав. Переходячи до питань боротьби проти великодержав осі Черчіль зазначив, що покищо аліянти думають послуговуватися головно летунством тобто бомбардувати невинне цивільне населення Німеччини, Італії та зайнятих західніх просторів. Зокрема підкреслив Черчіль потребу поширити ті останні на Японію. Про большевиків голова англійського уряду сказав, що вони несуть головний тягар війни й що тому треба їм помогти в розумний і можливий спосіб. Свою промову Черчіль закінчив між іншим так: „Німці дуже сильні, їх важко досягнути. Вони розпоряджають могутніми арміями, велетенськими допоміжними джерелами та мають просто безцінний стратегічний простір". З інших подробиць цікаве також і те, що згадуючи про Північну Африку, де аліянти мали надію опанувати ситуацію ще до 1. 1. 1943 р., Черчіль з признанням згадав ген. Жіро. З того виходить, що і в північноафриканській справі Черчіль уступив Рузвелтові.

Нова московська комедія

Другою справою, про яку Черчіль говорив з Рузвелтом, були большевики. Оба вони зажадали від Сталіна більшої політичної обережности, бо і в Англії і в Америці громадянство ставало щораз більше настороженe тим дивовижним і страшним союзом. Свої домагання Черчіль і Рузвелт передали через колишнього американського посла в Москві Дейвиса, що був спеціяльно виїхав до СССР. В суботу 22. 5. ц. р. головний орґан комуністичної партії — „Правда" помістив повідомлення, що Виконавчий Комітет III. Комуністичного Інтернаціоналу пропонує його розв'язати. Таким чином Черчіль і Рузвелт хочуть обдурити себе самих і свої народи. Та це все не має ніякого значення супроти того, що в СССР далі панує комуністична ідеологія, що там далі править большевицька партія під проводом Сталіна й що навіть розв'язання Комінтерну не означає, що вже перестали існувати комуністичні партії в інших краях. **Замаскований большевизм стає ще грізніший!**

люватись, і грозити та лякати різними страхіттями. Цією своєю останньою зброєю вони обертають дуже енергійно, зі зручністю справжніх циркових фокусників, марно сподіваючись, що „дурні хлопи" чейже не могли так швидко порозуміти.

Це накладає на нас обов'язок великої обережности. Треба слідкувати, щоб до наших українських думок, спрямовуваних на добро українського народу, не вкрався чужий ворожий шмуґель. Треба пам'ятати, що цей шмуґель буває зручно замаскований. Буває, напр., що у потягах або інших місцях незнані їм особи, які гарно говорять чистою українською мовою і, вдаючи облудно українських патріотів, ширять фальшиві вісті і шкідливі думки. А потім виявляється, що ці люди з крови й кости не українці. Буває, що з'являються летючки, писані українською мовою. В деяких летючках ця українська мова така, що легко буває пізнати, що писав їх не українець. Але, остаточно, знайти доброго знавця української мови тепер не тяжко, і тоді повстає баламутний „маніфест", який недосвідчені люди можуть легко взяти за твір справді український.

На всі ці спроби українці повинні відповісти рішучим „досить!" Минули вже ті часи, коли якимись „золотими грамотами" можна було пробувати втягати українців до чужих і ворожих справ. Українці хочуть і будуть жити не купованим, але своїм українським розумом. Тому викрути ворожої пропаґанди проти творення Галицької Дивізії не можуть мати успіху. Українці знають, що війна наближається до кінця. Знають, що кінець війни вирішить долю народів. Знають, що ті народи, які не будуть брати участи в зброєю в руках в закінченні війни, не будуть мати голосу і прав, не будуть мати впливу на свою долю.

Дальші відгомони Катина

Ще не втихли відгомони Катина. Зірвані дипломатичні взаємини між польським еміґраційним урядом Сікорського і большевиками ще не наладнані. Кажуть, що має уступити мін. закордонних справ цього уряду гр. Рачинський а на його місце прийде гр. Ромер, який досі був польським послом у Москві й добре записаний в большевиків. Одночасно большевики мали висунути зі свого боку на члена польського уряду польського жида Лянґа з Кракова й відому Ванду Васілевську. Побіч того большевики мали зажадати, щоб польський уряд усунув усі протибольшевицькі елементи, припинив протибольшевицьку пропаганду, щоб англійці гостро цензурували польську пресу в Англії та щоб відложити аж до кінця війни всякі балачки на тему західньої большевицької границі.

Для характеристики положення, в якому опинилися поляки за кордоном варто згадати ще такі дві події: Тоді, коли виринув катинський злочин ішли польсько-чеські переговори. Вони припинилися головно через напруження, що тоді наступило між поляками і большевиками, яких чехи не хотіли собі зразити. Вже тоді, коли польське посольство у Москві покидало границі СССР большевики арештували 10 польських дипломатів, яких доля досі невідома.

(Докінчення з 1. стор.).

сні „бо пора це великая є" — ред. Волинець закликав збройнздатну молодь Лемківщини ставати під прапори Стрілецької Дивізії.

Довшу промову виголосив полк. Стефанів. Він вказав на значення дозволу Фюрера формувати нашу Стрілецьку Дивізію до боротьби проти азійсько-большевицького сходу.

Зо сходу в різні часи нападали на Україну різні вороги. Княжі і козацькі полки завзято боронили Рідну Землю. Німими свідками цеї боротьби — могили, розсіяні по степах України. Сьогодні ворог зо Сходу гнаний Сталіном і його жидівськими прихвостнями — це найбільша небезпека, яка колинебудь грозила українському народові. Українці Галичини вже боролися проти большевиків у рядах У. Г. Армії. З західної Лемківщини тільки одиниці були тоді в нашій армії бо Лемківщину скоро захопила Польща в 1918 році. Тепер лемки і з найдальших наших західніх сіл разом із братами бойками, гуцулами, і взагалі з усіми галицькими українцями мають змогу боротися за кращу долю свого народу, своїх дітей.

Після полевої Служби Божої, яку відправив о. прал. Кузьма в сослуженні 4 священиків і його патріотичної проповіді, відбулася дефіляда, яку приймав окружний староста, представники німецької збройної сили, полк. Стефанів, представник УЦК і Військової Управи і інші громадяни.

Після обіду відбулася нарада представників з довкільних сіл і громадянства, підчас якої полковник Стефанів дав докладні інструкції щодо дальшої акції. Промовляли ще інсп. Курцеба, дир. Цісик і ред. Волинець.

Слід сподіватися, що й Криниччина, як заявив голова УДК інж. Ліщинський виконає своє завдання чесно і гідно.

За рідну Церкву і мову

Недавно появилося друком в окремій брошурі велике архипастирське послання Владики Іларіона (Огієнка), Архиєпископа Холмського і Підляського під наголовком: „До боголюбивих холмщан, на праці в розсіянні сущих", звернене до синів і дочок Холмщини й Підляшшя, що працюють в Німеччині. Не маючи можливости подати в цілості цього архипастирського листа з огляду на скупість місця нашого часопису, подаємо тільки його важніщі уступи. Ось вони:

Мої діти кохані, мої дорогі сини та доні. Відійшли ви далеко від своєї рідної Холмщини й Підляшшя, розійшлися ви по різних містах світу, але не пориваєте зв'язків зо своєю милою Батьківщиною, і часто пишете до дому, а часом і до мене, свого Архипастиря.Так само й рідна вам Холмщина та Підляшшя завжди думає про вас, і прагне бути з вами в найтіснішому зв'язкові й допомагати вам духово, чим тільки можна.

Знаходячись за границею своєї Батьківщини, ви побачите там широкий світ, побачите багато такого, чого ви в себе не бачили, й часто не знатимете, як до чого ставитися, як про що думати. Велика більшість із вас недосвідчена, опинилися в чужому краї ви вперше, й тому не знаєте, як тут маєте поводитись. Ось тому я, ваш Архипастир Холмський і Підляський, що завжди тужить за вами, як за своїми коханими дітьми, і за всіх вас гаряче молиться перед Престолом Всевишнього, я шлю вам усім своє Архипастирське Благословення й подаю вам головніші поради, як вам повинно триматися в чужому краю. Хочу вам вказати, як вам жити на чужині, щоб і свого не забути, і себе не осоромити. А коли вам потрібно щось більше дізнатися, звертайтесь до мене, до Холма, — і я з радістю вас заспокою.

Найперше бережіть свою Православну Віру.

Усе своє рідне, усе своє наймиліше й найсолодше, усе своє найближче для кожного з нас зібране в Святій Вірі Православній і в святій Церкві Православній, — і ви обов'язані в найпершій мірі свято берегти їх.

Любіть свій рідний український народ.

Христос сильно любив Свій рідний народ і самовіддано все життя служив йому. Посилаючи Своїх учнів на проповідь, Христос їм наказував: „На путь до поган не ходіть, і до Самарянського міста не входьте, але йдіте радніш до овечок загинулих дому Ізраїлевого" (Мт. 10. 5—6). Отож, Христос дбає найперше про свій народ, його спасіння — найближче Йому. Це повчальний приклад і всім вам, щоб ви теж не забували й про свій рідний народ, щоб потреби свого рідного народу були близькі й для вас.

Любіть свою рідну Холмську землю.

Немає в людині нічого милішого над свою Батьківщину, над свою рідну землю. Де хто народився, де провів свої безтурботні дитячі роки, до тієї землі прив'язується він усією душею своєю на ціле життя. А хто змушений буває відірватися від своєї рідної землі, той мріє завжди про неї, як про святість найбільшу. І багато людей, помираючи на чужині, просять покласти їм у домовину бодай грудочку рідної землі...

Рідний народ ваш займає свою землю, і цю землю ви обов'язані любити всією душею, бо ж рідна земля — це те найкраще й наймиліше, що тільки має окрема людина чи окремий народ.

Бережіть свою рідну українську мову.

Рідна мова — це мова наших батьків і мова народу, до якого ми належимо. Рідна мова — то найголовніший наріжний камінь існування народу, як окремої нації: без окремої мови нема самостійного народу. Мова — то серце народу: гине мова — гине й народ. Хто цурається рідної мови — той у саме серце ранить свій народ. Ось через це Святе Письмо суворо наказує кожній людині: „Щоб кожен чоловік був паном у домі своїм, і говорив мовою свого народу" (Есфир І. 22). Це велика й важлива заповідь, яка наказує всім, особливо тим, що служать народові, говорити його мовою. Коли говорити, то й любити, шанувати й берегти цю мову.

Горе зрадникам свого рідного. І де б ви не знаходились, — чи то в дома, чи на чужині, — ви скрізь мусите свято зберегати все своє рідне, обов'язані не цуратися нічого свого. „І чужого научайтесь, свого не цурайтесь", як казав Тарас Шевченко. Особливо на чужині, або в оточенні чужих легко забувати своє рідне, але забуття — то вже зрада. Згадування свого рідного на чужині завжди бадьорить духа й відсвіжує всю людську істоту. Емігранти, що мусять жити на чужині, найбільше бідьорать свого духа власне збереженням рідних звичаїв.

Не осоромте українського народу. Мої діти кохані, мої діти улюблені,— ви вийшли в широкий світ, де всі на вас будуть дивитися, а по вас будуть судити й про ввесь наш український народ. Не осоромте ж свого рідного народу.

Ніколи не соромтеся відкрито виявляти свою побожність: моліться рано й увечері, і молитва очистить вашу душу й заспокоїть вам серце.

На роботи в світ пішло багато українських дівчат, молодих і недосвідчених. До вас, моє батьківське слово, мої доні кохані та рідні, — бережіть честь дівочу свою над усе. Багато спокус кругом вас, — але будьте розумні й розсудливі. Пам'ятайте на кожному кроці про Бога, — і Господь стане вам охороною. Моліться до Холмської Матері Божої — і Пречиста Діва всіх вас охоронить Своєю святою покровою.

Мої діти кохані, мої діти улюблені, — я знаю, що не всім вам однаково добре живеться, що часом потрібно й терпіти... Пам'ятайте, що мудре терпіння гартує людину, і Богові вгодне воно. Згадуйте Бога постійно, і Він допоможе вам зносить терпіння. Пам'ятайте постійно слова Його: „Прийдіте до Мене, всі працею зморені та перетяжені, — і Я, дам вам спочинок.... Бо ж ярмо Моє любе, а тягар Мій легкий"... (Матвій ІІ. 28. 30).

Жорстока війна проти богоборного ворога вже всіх охопила, й вимагає найбільшої помочі від усіх без виключення. Не нарікайте на свою долю, — без жертов великих щастя ніколи не приходить... Вірте в світле майбутнє, у радісний день, — і будьте горді, що й ви працюєте для приспішення цього світлого дня. А як настане цей день, не забудуть і вас, — і буде належно оцінений труд ваш.

Пропам'ятний хрест

Нововідкрита холмська духовна семінарія одержала в спадщині від старої холмської семінарії ректорського хреста. Стара семінарія була евакуована в липні 1915. року з Холма до Москви, а відтак після революції переїхала до Крем'янця на Волині й там була зліквідована. Ще кілька літ з-перед світової війни й до самої ліквідації семінарії придвратником в ній (портієром) служив п. Йосип Винник, селянин із Стрілець (Грубешівщина). Ректорат семінарії й передав вищезгаданого хреста п. Винникові на збереження, а останній передав його настоятелеві православної парафії в містечку Дубенка, грубешівського повіту о. Юрію Марчуку з тим застереженням, що хрест буде переданий до нової холмської семінарії в день її відкриття. В понеділок 4. травня ц. р. відбулося урочисте відкриття семінарії в Холмі і в цей день вищезгадану цінну реліквію о. Юрій Марчук вручив Владиці Іларіонові. Хрест з цього часу став власністю новідкритої холмської духовної семінарії; його буде носити кожний о. ректор до кінця свого урядування в семінарії. Як ми вже писали, першим ректором новоідкритої духовної семінарії в Холмі є о. протоєрей д-р Семен Смерека, родом з Буковини, що закінчив богословський факультет черновецького університету й там здобув степень доктора богословія ще перед першою світовою війною. Таким чином нова холмська духовна семінарія через ректорський хрест заховує приємственність від старих холмських семінарій.

До історії Холмської Духовної Семінарії

Можна з певністю сказати, що якась духовна школа в Холмі існувала вже вдавнину при холмській катедральній церкві, тому що не могла бути епархія без добре підготовленого духовенства. Коли православні школи існували в Красноставі, Люблині, Замісті, то напевно була така школа й у Холмі, що був осідком епархії. В 1760 році, ще за часів Унії в Холмі була заснована духовна семінарія при катедральній церкві, що після 1875 р. стала православною й існувала там до евакуації в Росію 1915 року. Вона дала Холмщині багато видатних проповідників, учених і єпископів. Знаними проповідниками були: о. прот. Антін Любарський, о. Антін Козловський, о. Володимир Віжанський та інші; вчені: приват-доцент київської духовної академії Олексюк, професор Михайло Кобрин та інші; композитори: Омелян Витошинський, о. прот. Ксенофонт Мільків: поети — о. прот. Дмитро Павелко; епископи: Амвросій (Гутко) — єпископ балтський та архиєпископ Олексій (Громадський) дотеперішній волинський митрополит у Кремянці, якого недавно убили волинські бандити разом з його секретарем і шофером.

Статті, дописи й завваги до „Холмської Землі", які торкаються Холмщини й Підляшшя, просимо слати на адресу: Д-р Степан Баран, Холм, вул. Коперника 17, тел. 79.

Українська жінка на Холмщині

У суспільному житті народів цілого світу жіноцтво відігравало помітну ролю. Не остала позаду й Україна. Українська жінка від найстарших часів користалася більшими правами, пошаною й можливостями виявити себе в житті, як жінка в деяких інших народів. І українські жінки використали ці можливості гідно, а декотрі з них навіть широко вславилися й вписали своє ім'я в історію не тільки України, але й інших народів.

Отак, княгиня Ольга відома, як мудра керманичка Київської Держави й перша княгиня-християнка. Дальше донька князя Ярослава Мудрого — Анна, що була за французьким королем, і, овдовівши, довго й мудро володарила у Франції. Пам'ятаючи, що вона українка, так і підписувалася українськими буквами — Анна. Згадаймо хоча б матір гетьмана Мазепи княгиню Несліцьку-Ровенську, що збудувала місто Рівне, відому Гойську, що розбудувала почаївський манастир; наших письменниць діячок: Олену Пчілку, що цікавилася й Холмщиною й приїзджала в Холм, щоб на місті вивчити місцеві відносини; Лесю Українку, Лярису Косач, Марка Вовчка (Марію Маркович), Ольгу Кобилянську, Софію Русову; наших провідниць повстанчих загонів у боротьбі з московсько - большевицьким наїздом, а передовсім боєвих старшин в галицькому легіоні Українських Січових Стрільців (Усусусів) з першої світової війни (1914—1918) Олену Степанівну і Софію Галечко, студентки львівського університету.

Годі в коротенькій статті згадати всіх наших діяльних княгинь, гетьманш, бояринь, шляхтянок, міщанок і селянок, імена яких ясними зорями сяють на українському небозводі.

Зокрема немаловажну ролю відіграла жінка в житті Холмської Землі, не зважаючи на неприятливі відносини. Ледво король Данило розбудував і зміцнив город Холм, як холмські жінки здвигнули обіч новий храм — твердиню християнства. Дівочий манастир, на горі, що зберегся до нині, а зветься Дівочою Горою. Тут вславилися наші холмські жінки не тільки духовим і культурним подвигом, але й військовим. Коли татари не спромоглися здобути міста Холма в 1240 р. й обляглли манастир на Дівочій Горі — черниці мужньо оборонялися, і хоч усі згинули, то однак урятували свою честь та золотими буквами вписали свої імена в історію Холмщини.

Серед жіноцтва, якого ім'я зв'язане з історією Холмщини, одно з найвизначніших місць займає ім'я княгині Романової, дружини галицько-волинського князя Романа Великого, матері короля Данила. Залишившися вдовою з двома малолітніми синами, після загибелі Романа під Завихостом у 1205 р. вона, з огляду на боярські коромоли в Галичі й зайняття його мадярами — мусіла втікати з дітьми на чужину — в Угорщину, а згодом у Польщу. Завдяки ж своїй енергії й диплъоматичному хистові, вона не тільки щасливо вернулася з дітьми на рідну землю, але й ще потрапила закріпити її за синами й дати їм належне виховання.

Відомо нам, що цілий ряд українських шляхтичів Холмщини став по боці Богдана Хмельницького, що прийшов осеню 1648 р. під Замістя, воюючи побідно з поляками, щоб визволити Україну з-під їх панування,

Між цими вірними шляхотськими родами були Гвозді з Грубешівщини, Словецькі зі села Свержа під Холмом, Горай з сьогоднішньої Білгорайшини й інші. Хто, як не матері-українки виплекали в цих шляхтичах любов до всього рідного, вірність українству й готовість боротись за нього.

Українська мати-селянка підтримувала за тяжких панщизняних часів у своїх синах рідну мову і рідні звичаї. Не один з них утікав з Холмської Землі у далеку Січ, а в часі походу великого гетьмана Богдана Хмельницького на Польщу в 1648 р. вернувся в рідні сторони як месник народньої кривди. А коли стискалося материнське серце на думку, що вже може ніколи не побачить вона свого сина-козака, склали вони чудові пісні, в яких вилили свої сум ні почуття. Завдяки привязанню нашої жінки-селянки на Холмщині і Підляшші до усього нашого рідного змогли ми тут перейти життєві бурі і удари і донести своє національне „Я" до нинішніх днів.

До збереження нашої національности у тих далеких північно-західних окраїнах наших етнографічних земель причинилися теж і деякі дружини наших тутешніх священиків Такою, напр., була Марія Сошинська, що займалася на довгий час перед першою світовою війною лікуванням наших селян і як самоук лікарка з Божої ласки тішилася серед них великою пошаною.

Були теж тоді й деякі жінки дяків та вчительки, що піддержували тісні зв'язки зі селянами свого села й ширили прив'язання й любов до свого рідного, організуючи хори при церквах і школах і театральні вистави.

Деякі молоді інтелігентки-холмщанки, як початкуюча письменниця Танська, що згинула десь в часі війни 1914 р. або донька священика з Ходиванців на Томашівщині Ліза Левицька, це вже свідомі працівниці для народу. Студентка Ліза Левицька, одна з провідниць холмського студентства, спромоглася широко поставити в Томашівщині допомогу селянству, яке дуже потерпіло від війни 1914 р. На жаль, її молода душа не видержала страшних ударів життя й вона поховала себе десь в якомусь манастирі на далекім Кавказі.

По першій світовій війні і повороті нашого евакуованого населення на рідну землю пробудилось тут вже свідоме національне життя. Зорганізувалося воно передовсім в товаристві „Рідна Хата' в якому й жіноцтво взяло діяльну участь а саме: в театральних виставах, хорах, різного роду імпрезах, сходинах, збірках грошей на національні потреби, зокрема на будову Народнього Дому в Холмі. Тут слід згадати таких наших жінок з Холма, як Катерина Верніхова, що ще перед світовою війною вчила молодих дівчат українських вишивок, а потім брала участь в діяльності „Рідної Хати", — Жеребцову, Федонь, Казмірукову, і інших.

В національно-політичній боротьбі Холмщини у новіших часах за недавньої Польщі — холмські жінки також брали участь а передовсім масову участь у виборах до сойму і сенату в 1922 році. Політична роля нашого жіноцтва теж в обороні наших церков, що їх польська влада руйнувала масово, особливо у передостанніх роках перед теперішньою війною.

І у нинішніх так дуже змінених відносинах у часі найбільшої в історії людства війни, коли і український нарід стоїть перед великим невідомим — наше жіноцтво на Холмщині й Підляшші завжди готове йти у спільних змаганнях українського народу за його світліше і краще завтра.

Галина Букоємська.

На службі Ідеї

(У 27. роковини смерти Івана Франка)

Загартуй думки і груды!
Іван Франко.

Немає, мабуть, ні одного свідомого українця, який не прочитав би бодай декілька із безлічі літературних творів Івана Франка — його віршів чи драм, оповідань чи повістей. Його пісні „Не пора", „Гайдамаки" і ін. співають і по найдальших наших селах і хуторах.

Великий син Галицької Землі, Іван Франко, поет і письменник, учений і громадський діяч, усі сили свого духа, усе своє життя віддав на службу рідному народові. В галицьку темряву минулого століття кинув нове світло, нові думки, нові слова. Дорогу вказав нам і наші завдання, нашу мету. Цею дорогою ішов він сам. Важка це але й єдина дорога до кращого — дорога праці, посвяти й жертви. Для одної ідеї служив він: для добра народу. „Хай живе і розвивається український нарід" — кликав він не словом, але усею своєю працею. Для свого народу бажав він, щоб „міг видряпатися на височину, де видко світло, де чути духа волі".

В часи, коли маловіри і слабодухи сумнівалися, Франко кликав: вірю в силу духа свого народу, вірю в його воскресний день. Вірив він у свій нарід, який

„Руїни перебув, татарське лихоліття
І панщини ярмо тверде,
Та в серці, хоч як прибитім
Надія краща живе".

У збереженні пам'яти славного минулого, записаного кров'ю лицарів на сторінках нашої історії, бачив Франко джерело натхнення і сили народу. У „Великих роковинах" Козак-невмирака тривожно питається: „Як говорить, як співає покоління те нове?" І почувши, що пам'ять про лицарів не загинула, радіє, що нове покоління

Ще співає про козацтво,
Про його кривавий бій!
Ах значить ще не в могилі
Той народ коханий мій!

І звідси родиться в нього віра, що

Чей нові мечі засяють
У правицях, у твердих.

У важких, переломових хвилинах, як залізо в вогні, кується доля народу. І зокрема в такі часи всі мусять чути на собі відповідальність за долю міліонів. В такі часи треба повторити докір поета до всіх самолюбів:

І яке ти маєш право,
Черепино недобита,
Про своє спасення дбати
Там, де гине міліон!

Війна — як писав Франко — в огонь життя щодня нових докидує полін!... Нові завдання накладає, нових жертв вимагає. Від усіх. В такі часи ніхто не може „гнить і скніти". І зокрема в такі часи „не пора в рідну хату вносити роздор!"

Над цими й багатьома іншими думками Івана Франка, учителя національного обов'язку, апостола праці, провідника народу, що

„все життя він віддав
для одної ідеї
і горів і яснів і страждав
і трудився для неї —

варт застановитися і у нашу тверду добу, бо

Важиться тепер вся доля
Величезної війни.

І доля — нашого народу.

Більше уваги молоді

Вправді в нас про справу молоді багато говориться та пишеться, і це теж добре й потрібне, але мені йде про те, щоб ми від слів приступали до діл. І про це саме буде річ у цьому листі.

Молодь народу це нові паростки на старому пні, це весняні сіянки, що з них має доспіти осіннє жниво. Тому молодь це вся наша надія, це майбутнє кожного народу. Якщо так, то саме молоді треба присвятити якнайбільше уваги та старання. Під цим оглядом у нас, Богу дякувати, є вже поважні поступи та успіхи. От, взяти б для прикладу організацію дитячих садків. Бачимо, що ця важна ділянка виховання наших найменших наладнується що раз краще. Колись була в нас тільки невеличка кількість т. зв. захоронок по селах, відтак поволи почали творитися садки, але все це мало скром ні розміри. Тепер можемо похвалитися дуже поважним числом, бо около 2100 дитячих садків та звиж 300 постійних передшкіль і захистів.

Дальше діждалися ми щасливого часу, що щезли з наших сіл і міст чужинецькі, ворожим духом надихані школи, а скрізь тепер є свої рідні українські школи з українськими учителями та з українським національним духом. Але це ще не все. Наша молодь вимагає ще більше уваги та старання в першу чергу від своїх батьків а дальше від цілого українського громадянства. Серед нашої молоді є безліч надійних талантів, що марно пропадають по наших селах тільки тому, що немає кому ними заопікуватися та вивести в люди. І саме на це хочу я Вам звернути увагу. В цій справі мусить повести відповідну акцію кожне УОТ. Вже тепер перед кінцем шкільного року треба відбути окремі сходини в домівці УОТ з участю всіх батьків, щоб вияснити їм вагу та потребу дальше образувати своїх дітей з тим, що середньо-здібні діти повинні йти до різних фахових шкіл, а особливо здібні діти до гімназії чи учительської семінарії. Близчі інформації де та які є школи дістанете у Вашому Окружному Комітеті чи Делеґатурі, тому заздалегідь туди зверніться. Найкраще, щоб відповідний реферат про це виголосив у Вас або учитель або пан-отець. Відтак треба в УОТ обміркувати справу складок на стипендійний фонд, що від трьох років істнує при УЦК та дає велику поміч нашим здібним, але незасібним учням у різних школах. Думаю, що й у Вашому селі радо люди складаються на цей фонд, бо добре розуміють яка це важна річ не тільки для убогих, Богом обдарованих, убогих дітей — але й цілого народу, який без високообразованих людей та добрих фахівців не зможе собі здобути й забезпечити кращої долі та гідного місця між іншими культурними народами.

Справа ясна та пекуча, тому невідкладно, вже з цим новим шкільним роком мусимо допильнувати того, щоб з кожного українського села пішло в дальшу науку якнайбільше здібних дітей. Крім того треба теж подбати за те, щоб і ті діти, що залишаються в селі, конечно ще доповнили свою науку в сільсько-господарській школі, дівчата в господинській, а як де є яка реміснича чи інша фахова школа, то треба й туди спрямувати якнайбільше дітей. Одним словом треба нашу молодь якнайбільше образувати та фахово вишколювати, щоб наше молоде покоління перестало бути безвартісними некваліфікованими робітниками а навпаки, щоб стало цінними, часто незаступимими фахівцями. Це пекуча вимога теперішнього та майбутнього часу!

То ж до діла, а вірю, що будете з того мати велику користь та правдиве вдоволення.

Бажаю Вам доброго успіху та здоровлю щиро

В. Г.

ПОСИЛКИ ОДЯГІВ ДЛЯ РОБІТНИКІВ У НІМЕЧЧИНІ

Правління Ген. Губернії, Головний Відділ Праці, подав до відома що немає ніяких обмежень у висилці пачок для робітників у Німеччині. Родини робітників, що працюють у Німеччині, повинні тямити, що в четвертому році війни також у Німеччині трудно за одежу. Багато робітників, що виїхали на працю до Німеччини не забрало зі собою всіх одягів, білля і взуття, тому ждуть щоб їм прислати ці речі. Пачки слід віддавати не оплачені, з докладною адресою, не на пошті, тільки в Уряді Праці. Треба подавати також докладну адресу надавця. Уряд Праці оплачує кошти пересилки і дбає про доручення. Одежу перед висилкою дезинфекують, щоб запобігти перенošенню хворіб і насікомих. Не вільно в тих самих пачках пересилати споживчих продуктів, бо вони могли б зіпсуватися через дезинфекцію.

Ювілейний Комітет 40-ліття літер. творчости О. Олеся в Празі задумує видати ювілейний альманах присвячений життю й творчости О. Олеся і тому звертається з закликом до всіх заінтересованих надсилати спомини, статті, розвідки, присвяти, музичні композиції, світлини і взагалі все, що звязане з життям і творчістю Шановного Ювілята. Речинець надсилання: до 30. серпня 1943 р. **(Адреса:** Ю. К., Праг II., Иозефсг 2/II).

НОВИНКИ

ЗАМОВЛЯЙТЕ і купуйте всі наші видання тільки в своїх найближчих книгарнях. Дрібних замовлень не приймаємо. УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТО — КРАКІВ—ЛЬВІВ.

Адміністрація „Краківських Вістей" просить своїх передплатників, у переписці з нами точно подавати, що вони передплачують: щоденник чи тижневик. Таке означення часопису улекшує працю і приспішує висилку. Одночасно просимо наших передплатників із Німеччини не присилати нам німецьких поштових марок ані листівок, бо ці значки на терені Ген. Губ. не мають значіння, а передплатники наражуються на зовсім непотрібний видаток. Також зазначуємо ще раз, що грошей не вільно посилати в листах, бо висилаючий наражується на відповідальність перед Девізовим Урядом.

Важне для ремісників. Згідно з розпорядженням властивої влади, кожний самостійний ремісничий заклад у Ген. Губернії мусить бути зареєстрований у своєму окружному ремісничому відділі. Варстат, якого власник не має ремісничої карти, є нелегальний. Якщо такий варстат викриють, його власника потягнуть до карної відповідальности. У зв'язку з цим окружні ремісничі відділи взивають усіх ремісників, які ще досі не мають ремісничої карти, негайно зголосити свої заклади в бюрах своїх ремісничих відділів, де можна дістати потрібні формулярі.

Від 30. травня до 5. червня затемнення обов'язує від год. 9. 30 веч. до 4. рано.

Нові овочеві деревця. Шкоди, що їх заподіяла гостра зима 1939—40 р. в садах Ген. Губ., вже частинно вирівняні. В Галичині справі садження нових овочевих дерев присвячено велику увагу. У цьому році засаджено в кожній окрузі менш-більш 150 тисяч деревець.

Дівоча ремісничa школа в Чорткові. Шкільна влада дала дозвіл на зорганізування й ведення ремісничої школи для дівчат у Чорткові. У тому ж місті закінчився недавно курс книговедення для дорослих і молоді. 76 учасників здало кінцевий іспит.

Перепис площ городовинної культури. У другій половині червня ц. р. у всій Ген. Губернії проведуть спис просторів городовинних культур. Крім городовинних теренів списуватимуть також насінні поля й число грунтів, скількість склярень і парників.

Хліба і зброї! Часопис „Дейлі Мейл" з Вашінгтону повідомив, що Совітський Союз вимагає від ЗДА більших посилок харчових продуктів, більше воєнного матеріялу і матеріялу, потрібного для будови нових фабрик.

Мило з бур'янів. В мадярському уряді патентів зголошено винахід виробу мила з досі ближче неозначеного бур'яну. Нове мило мало б мати більше товщу, як нормальне мило до миття. Вже уділено дозвіл продукувати нове мило.

НА ФОНД ІМ. Д-РА М. СТРУТИНСЬКОГО

На фонд ім. д-ра Миколи Струтинського, який згинув на стійці в Грубешові, склав д-р Клим Мельник з Яричева Нового в УОК Львів-село квоту 500 зол. на КоДУС і закликає всіх товаришів та приятелів покійного жертвувати на ту саму ціль.

Про охорону піль і рільних плодів

З весною цього року впроваджено в життя у Галичині розпорядок про охорону піль і рільних плодів, що у старій Генеральній Губернії обов'язує вже від осени 1941 року.

Цей розпорядок впроваджує три роди польових провин: польову крадіж, пасовиськовий проступок і польовий проступок.

Польова крадіж є тоді, коли хтось з розмислом, або з недбальства, забирає другому з поля рільні плоди, наприклад: видирає картоплю, забирає снопи, стинає колоски, тощо.

Пасовиськовий проступок є тоді, коли хтось без позволення ужиткує для себе, або для другого чужі рільні плоди, наприклад, коли спасає чужу траву, збіжжя і т. д.

Польовий проступок є натомість тоді, коли хтось впливає на чужий рільний ґрунт так, що утруднює його управу, або спричинює зменшення збору, наприклад: переорює вже засіяне чи засаджене поле, змінює природний відплив води з одного ґрунту на другий, або робить посідачеві якінебудь інші прикрості.

За усі повищі провини передвижує розпорядок основну карно-адміністраційну кару гривни до 1000 зол., або арешт до 3-місяців. Цю кару вимірює повітовий, чи міський староста, залежно від того, в котрого окрузі виконано провину. Такій самій карі підлягає той, хто другого намовив, другому допоміг виконати заказаний чин, згл. допоміг в укритті чи зужитті забраних плодів.

Від повищої основної кари є один виїмок. А саме, коли на думку старости основна кара є за низька, тоді може він переказати справу німецькій прокуратурі, щоб виготовила акт обжалування до німецького суду. В такому разі розглядає справу суд і карає спричинника карою до одного року вязниці і додатково грошевою карою, гривною до 5.000 зол.

Відноситься це передусім до тих провин, котрі виконано серед спеціяльно обтяжуючих обставин. Розпорядок розуміє під ним: замаскування спричинника, його опір при задержанні, співпрацю принайменше 4 осіб у виконанні провини, т. зв. банду, узброєння спричинника, тощо.

Незалежно від повищих кар передвижує розпорядок конфіскату тих предметів, при помочі котрих виконано провину. І так, коли хтось викосив другому траву, можна сконфіскувати йому косу; коли хтось заїхав на чуже поле возом і забрав чуже збіжжа, наражується на це, що сконфіскують йому коні і віз. Розпорядок спеціяльно підкреслює, що коли хтось вночі виганяє свого коня чи корову на чуже поле, щоб їх попасти, або щоб другому зробити шкоду, може староста наказати конфіскату коня чи корови без якогонебудь відшкодування за сконфісковане звіря. **См.**

Господарка кіньми і їх реєстрація в Ген. Губ.

Керманич Головного Відділу Прохарчування й Хліборобства проголосив розпорядження, що обов'язує від 15. травня ц. р., згідно з яким кожний кінь, почавши скінченим першим роком життя, підлягає обов'язковій реєстрації. Цьому обов'язкові не підлягають коні, що є власністю війська, СС і поліції. Це запорядження порядкує також торгівлю вжитковими і назарізними кіньми, саме торгувати ними вільно тільки на кінських ринках. Торгувати кіньми вільно лиш таким фірмам, чи особам, що за кожним разом мають на це окремий дозвіл, при чому можливий також безпосередній продаж особам, чи інституціям, що держать коні для торговельних, чи ужиткових цілей. Назарізні коні можна продавати тільки на окремих ринках, призначених для продажу цих коней, при чому продавати можуть тільки торговельні інституції, що займаються продажем худоби й коней та мають право торгувати на цих ринках. Розпорядження обговорює обов'язок виставляти посвідки при відборі коня, дальше приписи, що обов'язують підчас примусового убою та обов'язок відставляти коні, що не підходять для цілей годівлі чи вжиткування.

Збираймо лікувальні рослини

Впродовж довгих соток літ люди переконалися, що багато диких рослин заховує в собі лікувальну силу.

Відома всім бабка, яку ми так немилосердно топчемо чистить кров, гоїть рани, очищає від флегми легені. Лепеха або татарське зілля змінює травлення, втихомирює біль зубів, усуває запалення очей. Рум'янок є засобом, що заспокоює корчі і нерви, лікує катар носа. Деревій ушляхетнює й вибілює церу, збільшує апетит, відсвіжує кров. Блават змінює силу очей й є помічним середником при хоробах серця. Крушина лічить різні пархи, виганяє глисти та регулює менструацію. Липовий цвіт є добрим лікарством проти простуди. М'ята заспокоює біль шлунка, свіже її листя заспокоює біль голови. Вживання ліків з омели, що росте на деревах і відживлюється їх соком, протидіє звапнінню артерій. Полин є добрим засобом на змінчення нервів, усуває недуги печінок, виганяє з людського організму глисти так, як і крушина.

Варта, щоб наше село й наші люди ближче зацікавилися тією лікувальною силою, що дають нам дикі рослини. Тому треба ті лікувальні рослини пізнати, треба знати, які рослини збирати, як їх збирати, як сушити, як переховувати та як використовувати їх лікувальну силу, хоч би навіть для своїх особистих потреб, для свого здоров'я.

У зв'язку з воєнними подіями потреби на ліки все збільшуються, бо ж збільшується кількість хорих і ранених, а натомість запаси хемічних ліків усе зменшуються. Тут на поміч людям у їх недолі приходить мати-природа, яка за свої ліки не вимагає від нас ніякої плати, а вимагає лише малої праці й знання. Цього знання треба шукати в книжках або в тих людей, які про лікувальні рослини щось знають, які пройшли відповідні курси, та для яких зіллярська акція це з минулих років є знаною справою.

Торік українське учительство в Ген. Губернії віднеслося до цієї справи з повним зрозумінням і з повною посвятою. Українська школа на чолі з українським учителем відданим свому народові і в біжучому році подбає про те, щоб назбирати лікувальних рослин якнайбільше, висушити якнайкраще, притягнути до цієї акції якнайбільше нових збирачів, та віддати першорядний збирець до своїх Союзів Українських Кооператив. **Т. М.**

ОБОВ'ЯЗОК ЗДАВАТИ ЯЙЦЯ, ДРІБ І МІД

(*) Згідно з розпорядженням Керманича Головного Відділу прохарчування й хліборобства, всі власники дробу в Ген. Губ. зобов'язані на жадання доставити яйця й дріб уповноваженим до цього пунктам, купцям, годівлям та різням.

Ніяким іншим особам чи підприємствам не вільно закуповувати ці товари, також не вільно продуцентові віддавати їх безпосередньо консументові.

Це торкається також оджильного меду, який пасічники на жадання обов'язані здати пунктам, чи збирачам, що викажуться урядовою довідкою.

Оба ці розпорядження ввійшли в життя з днем 20. травня ц. р.

НАБІР ДО УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ

Команда Української Поліції у Львові прийме на службу більшу кількість українців у віці між 18. та 25. роками життя, нежонатих, які не були карані, прибудуть по змозі (особисто) з документами до Української Поліції у Львові, вул. Паркова 4.

До прохання треба долучити витяг з метрики з підтвердженням арійського походження, свідоцтво про скінчення народньої школи, свідоцтво моральности з збірної громади, лікарське свідоцтво про здібність до поліційної служби, власноручно написаний життепис українською і німецькою мовами, опінію Українського Комітету. Всі документи повинні бути написані і в німецькій мові.

ЖИДИ В РУМУНІЇ ПЛАТИТИМУТЬ КОНТРИБУЦІЮ

В Румунії зобов'язано жидів віддати до першого вересня ц. р. воєнну контрибуцію в сумі 4 міліярдів левів (кругло 200 мілїонів золотих). До цього мусять причинитися всі жиди і жидівки, все одно чи вони визнають мойсейову віру чи вихрищені, таксамо напівжиди. Хто відмовиться скласти визначену суму, буде засланий з родиною до Трансністрії. Обчислюють, що на цю суму зложаться яких 400.000 жидів.

ЖИДІВСЬКО - АМЕРИКАНСЬКИЙ СПОСІБ...

З Риму повідомляють, що американські бомбовики, які пролетіли оноді в ночі над Римом, скинули на столицю Італії олівці, жіночі крейдки до уст, пудернички, жіночі калитки та інші подібні предмети, виповнені вибуховими матеріялами. Знов же підчас летунської атаки американських бомбовиків на італійське місто Цвіта Веччя американці скинули електричні лямпочки, які, по суті, були малими ручними бомбами, що вибухали у хвилині, коли хтось хотів ці згадані лямпочки запалити. Спеціяльні частини протилетунської охорони визбирували ті своєрідні американські цяцьки у прилідних садах, на терасах домів, на подвір'ях і приватних городах, причому цивільне населення жваво помагало в цій акції.

АТАКА НА ВОДНІ ГАТІ

Як подаю звідомлення Головного Командування Німецьких Збройних Сил за 17. травня ц. р., підчас атаки на водні гаті в північній Німеччині наглий прорив води спричинив деяку шкоду. Як довідується німецьке інформаційне бюро, наслідком цього прориву згинуло 370 німецьких громадян і 341 воєнно-полонених різних національностей. Та шкоди, спричинені цим проривом води, не досягнули ще таких розмірів, яких можна було побоюватися. Після того, як прийнято відповідні заходи, шкоди [illegible]

Хрущі — великі шкідники

Маєвий хрущ, це шкідник, що наносить великі шкоди: в лісах, головно в овочевих садах і шкілках, а також на полі. Літаючи, об'їдає він листя, крім цього його лярви живуть у землі, та обгризають корінці, головно окопових рослин. У формі літаючого жука появляється масово що 4 роки і тоді роїться, як кажемо, та з'їдає листя дерев, головно дуба, берези, тополі, бука та овочевих дерев. Лярва, що через 3 роки живе в землі, перетинає тонше коріння рослин, а з грубшого видає середину. Найліпший корм для неї це коріння буряків, моркви, бараболі, салати, шпарагів і молодих, а навіть старших деревець, як також коріння збіжжя та трав, головно метеликових, а навіть маку, конопель, льону, тютюну і т. д. Шкоди, які робить хрущ, бувають нераз такі великі, що пропадають цілі овочеві шкілки та плянтації буряка. Найбільше появляється він в низинних околицях, головно в сухих та теплих роках.

Хрущ вилітає із землі з кінцем квітня, чи в початках травня, залежно від теплоти весни, а його рійка триває до кінця червня. Його можна завважити найбільше недалеко поодиноких дерев, де хрущі складають до 80 штук яєць у землю і загребують їх. По 4 до 5-х тижнях вилазять гусениці. У першому році вони живляться порохнячкою і волосинками корінців. Пізніше їдять грубше коріння. Почавши від листопада до весни, завмірають. У квітні знову оживають і починають дальше нищити коріння згаданих рослин. У третьому році після рійки, загребаються в серпні глибоко, навіть більш як метр у землю, де перетворюються в кукли. По півтора місяця перемінюються в хрущі і перебувають дальше в землі, аж до травня, коли вилітають, рояться і складають яєчка.

Найуспішніша боротьба з маєвим хрущем тоді, коли він роїться, щоб не допустити до складання його яєчок, а цим самим до повстання і шкідливих діянь в землі впродовж року його борозняків.

Працю треба вести двояко: пропагандивно, освідомлюючи загал громадянства про шкоди, спричинені хрущем та про способи його нищення; також треба нищити його зорганізовано, створюючи для цієї мети дружини з 2-х до 4-х людей, найкраще при кружках „Сільського Господаря". Нищимо хруща так, що від 4-ої до 10-ої години рано трясемо дерева, на яких є хрущі. Ці хрущі збираємо та нищимо. Трясти дерева гаками, овинутими шматами, щоб не ранити галузок. Під деревами, головно, де є трава, постелити плахту, щоб легше можна хрущів зібрати. Зібраних хрущів забивати при помочі кип'ячої води та зужиткувати для курей, мішаючи їх зі замінкою, або для свиней, разом з бараболею, чи помиями. Хрущі мають більший процент білка, а тому як корм вони можуть заступати такий не обхідний в годівлі дрібних тварин білковинний корм. Щоб ужити їх пізніше для прокормлення, треба їх вперед висушити, щоб не псувалися. Висушувати розстелюючи на землі на сонці, чи на вільному повітрі.

ІЗ НАШИХ СІЛ І МІСТ

ЗРАЗКОВИЙ СВЯЩЕНИК
Гнійне, повіт Біла Підляська

В селі Гнійне на Підляшші настоятелем парафії є о. Іван Бігун, родом з Карпатської України. Що як священик на Закарпатті брав він живу участь в тамошньому українському національному житті, що було виїмком серед тамошніх православних священиків. Осівши на далекому Підляшші, став о. Іван Бігун і там продовжувати свою працю для поглиблення української національної свідомости своїх парафіян. Працю розпочав, очевидно, від церкви. Кожної неділі і свята виголошує проповіді і їх зміст причиняється до зміцнення релігійно-національного духа й прив'язання до Церкви і церковних Богослужб. Працює ревно й поза церквою. На Різдво улаштував український вертеп, а перед святами Водохреща поставив ялинку для дітей, яким роздано подарунки. Не забуває й про науку релігії у народніх школах своєї парафії, чим теж прив'язує дітей і до Церкви і до своєї української народности. Для вжитку парафіян заложив парафіяльну бібліотеку — і — що у нас невидальщина — закладає парафіяльний музей, щоб зберегти старовину й культуру своєї парафії й для майбутности. За його почином і заходами відремонтовано частинно парафіяльну церкву, каплицю на цвинтарі і парафіяльний дім. Врешті, що дуже важне, о. Іван Бігун старається про те, щоб якнайбільше шкільної молоді його парафії здобуло ширшу освіту у різних школах, а по їх скінченні зайняло відповідні становища. Його праця повинна бути зразком для православних священиків на Холмщині й Підляшші, яких велика більшість стоїть ще далеко від української національної роботи.

ШУМИНКА НА ВОЛОДАВЩИНІ

До р. 1939 не було в селі Шуминці біля Володави ні української школи, ні не пускали тут українського часопису. Усе було польське, а до польського наші люди — очевидно — не хотіли горнутися. Поляки навіть забороняли говорити українською мовою. В селі Шуминці не було народньої школи, була вона в сусідньому селі Сушно з польською мовою навчання і з польським учительством, до якої змушували ходити наших дітей. Віджила Шуминка, як і недалеке сусіднє село Сушно, щойно тоді, коли не стало Польщі. До Сушна прийшов український учитель, що у своїй школі згуртував нашу дітвору з обох сіл, яка радо горнулася до школи й до науки. Він заохотив теж старших учнів і учениць, щоб пішли до української торговельної школи в Володаві. В Шуминці зорганізовано початкову хліборобську школу, яка ширить хліборобське знання серед місцевого населення, а до його матеріяльного піднесення причиняється тепер також і сільсько-господарська кооператива „Згода". Національну свідомість поширює у великій мірі і наш часопис „Холмська Земля", а з поширенням і поглибленням національної свідомости йде вперед і зорганізована національна праця.

Андрій Пляс

ШКІЛЬНА МОЛОДЬ ПРИ ПРАЦІ
Волковиви, пов. Холм

Малесеньке сільце Волковиви, вол. Жмудь, над шосою, що лучить Холм з Грубешовом, може гордитися своєю шкільною молоддю. Молодь ця під керуванням своєї учительки п. Ганни Іваник, працює для культурної і національної справи й не забуває рівнож про потреби наших установ як Український Допомоговий Комітет (УДК) Укр. Освітне Товариство (УОТ) і ін. Не забуває теж про укр. полонених із совітської армії, що перебувають в холмських таборах. І так з „Коляди" школа вплатила до каси УДК 50 зол., на „Писанку" 70 зол. Приємно підкреслити таке зрозуміння в малесенькому сільці в серцях наших найменших і поставити їх за приклад нашим більшим осередкам, які при подібному зрозумінні, можуть дещо зробити, так, як це робить волковиська молодь.

МУЧЕНИЧА СМЕРТЬ СВЯЩЕНИКА
Наброже, повіт Грубешів

Невідомі злочинці бандити в селі Наброже (Грубешівщина) замордували недавно у звірський спосіб місцевого настоятеля парафії о. Сергія Захарчука. Молодий, повний сили та енергії о. Захарчук був взірцевим священиком й громадським національним діячем. Покійний був сином о. диякона з села Шихович, що походив з села Копилова (Грубешівщина). Мученича смерть о. Захарчука викликала велике враження в парафії і околиці й усі щиро жаліють, що злочинна рука наших ворогів насильно перервала молоде й надійне життя діяльного священика й громадянина, що полишає по собі тривку і якнайкращу пам'ять.

ПРО УКРАЇНСЬКЕ НАСЕЛЕННЯ В МІСТЕЧКУ МОРДАХ

На Підляшші є містечко Морди, де колись українське населення творило поважний відсоток і мало свою церкву і свою парафію. Церква у Мордах існувала ще до часів унії — себто перед 1596 р. і, очевидно — була тоді православна. Про існування церкви вже з початком 16. віку вказує запис місцевої дідички Єлисавети Сапіги з Потоцьких з р. 1523, де є згадка про цю церкву. В 1712 р. церква одержала земельний наділ від місцевого дідича Яна Годлевського, старости нурської землі. В році 1773 церква в Мордах згоріла, нової не вибудовано й тому парафіяни — тоді уніяти — зачали ходити до місцевого польського костела і з часом перейшли на римо-католицьку віру і цілковито ополячилися. В р. 1700 уніятська парафія в Мордах числила понад 1000 парафіян, в р. 1789 вже тільки 300, а в 1870 на п'ять літ перед скасованням унії всего 10 душ. На прикінці 18 століття уніятський священик в Мордах мав 278 моргів земельного наділу що опісля перейшов в цілості в руки польського духовенства. Нині в Мордах усе населення римо-католицької віри і польської національности. Подібно загибало наше населення і не в одній місцевості на Підляшші, а свідками по ньому остали хіба українські назви місцевостей і родинні назви.

† Посмертна згадка
† ІВАН ЮЗВЮК

В селі Гнійно, пов. Біла Підляська, помер в квітні ц. р. на 40-му році життя місцевий господар Іван Юзвюк після довгої і тяжкої недуги — хорував здавна на сухоти. Покійний, сам незаможний, цікавився нашим національним життям і брав діяльну участь в українських організаціях, був іменно членом надзірної ради місцевої кооперативи „Відродження" і Українського Комітету та тішився дуже, що і наше Підляшшя стає тепер українське. Похорони при численній участи громадян відбулися 10 квітня ц. р. на місцевий цвинтар, де покійного Юзвюка попрощав відповідною промовою о. Іван Бігун, а на могилі молодь зложила вінець. Покійний оставив хвору вдову і недужого сина. Село і околиця щиро жаліють по втраті заслуженого соляшина.

ВАЖНЕ ДЛЯ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ

У зв'язку з рекламаціями наших нових передплатників повідомляємо, що наш часопис висилаємо новим передплатникам, що вплатили передплату після 1-го — від 15. того місяця, а тим, що вплатили передплату після 16-го — від 1-го наступного місяця.

Передплату на „Холмську Землю" 3.50 чвертьрічно, 7 зол. — піврічно, 14 зол. — річно належить пересилати під адресою: Українське Видавництво в Кракові, вул. Райхсштрассе 34, з поданням точної адреси передплатника та з дописком, що це передплата на „Холмську Землю".

Пропам'ятні городці і яблінки
Своєрідний спосіб вшанування пам'яті М. Шашкевича

Святкування пам'яти Маркіяна Шашкевича, уроженця Золочівської землі, у зв'язку з сотними роковинами його смерти, вже почалися. Першою приступила до цього філія „Сільського Господаря", організуючи ці імпрези по своєму. Кожне українське місто і село засаджує пропам'ятну яблінку на спеціяльно для цього придбаному городі в 200 кв. метрів поверхні. Навколо живого пам'ятника — яблінки, яку будуть поновлювати що 50 років, буде заведений зразковий город, засаджений лікувальними рослинами та городиною. Плоди з городця, виплекані членами кружка „Сільського Господаря" будуть передавати кухням для прохарчування бідних. Якщо в кожній місцевості заведуть пропам'ятний садок, Товариство — „Сільський Господар" — одержить 2.000 моргів землі для цілей зразкового городництва. 2-го квітня започатковано низку таких свят, засадженням пропам'ятної яблінки в Золочеві. При участі представників усіх золочівських установ та громадянства відправлено урочистий молебен. Після того посадник міста передав щепу чотирьом свідкам для посадження в землі: Того самого дня відбувся виклад голови філії „Сільського Господаря" та ініціятора засаджування пропам'ятних яблінок, д-ра Теодора Ваня, на тему: „Значення садівництва і городництва". За прикладом Золочева пішли Бордщів, Вільшаниця, Ясенівці і інші села Золочівщини.

За редакцію відповідає М. Хомяк у Кракові. Видає »Українське Видавництво«, Краків, вул. Райхсштрассе 34. II. Телефон 230-39.
З друкарні »Нова Друкарня Денникова« під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau,
Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. I Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7. [illegible]